

HACI BEKTÂŞ-I VELÎ'NİN MAKÂLÂT ADLI ESERİNDE GEÇEN SIFATLAR ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION ON THE ADJECTIVES TAKING PLACE IN HACI BEKTAS VELI'S MAKALAT

Özlem DEMİREL DÖNMEZ*

Fatma KOÇ**

Öz

Bu makalenin amacı Hacı Bektâş-ı Velî'nin önemli eserlerinden biri olan Maklat'ta yer alan sıfatlardan yola çıkarak onun fikir ve duygu dünyası hakkında somut verilere ulaşabilmektir. Çalışmada tarama ve sınıflandırma yöntemleri kullanılarak eserde geçen sıfatlar tespit edilerek yapılarına göre sınıflandırılmıştır. Tarama çalışması neticesinde farklı yapılarda 536 sıfat tespit edilmiş ve bu sıfatlar niteleme ve belirtme sıfatları olmak üzere iki ana, işaret sıfatları, sayı sıfatları, belgisizlik sıfatları, soru sıfatları, olmak üzere dört alt başlık altında sınıflandırılmıştır. Kullanıldıkları isimlerle birlikte belirtilen sıfatların karşısında sıfat gurubunun geçtiği cümleye de yer verilmiştir. Yapısal özelliklerine göre farklı başlıklar altında sınıflandırılan sıfatların kullanım sıklıkları her sıfat türünün altında yer alan tablolarda gösterilmiş olup çalışmada bu şekilde sekiz tablo bulunmaktadır. Böylece Makâlât'ta hangi sıfatların hangi isimlerle tamlama oluşturduğu ve ne sıklıkla kullanıldığı ortaya konulmuş ve somut verilere dayanarak yorum yapma imkânı sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hacı Bektâş-ı Velî, Makâlât, Sıfatlar.

Abstract

The aim of this article is to reach concrete data about Hacı Bektas Veli's world of ideas and emotions through the adjectives which take place in Makalat which is one of his most famous works. By using scanning and classification methods, the adjectives in the work have been identified according to their structures. As a result of scanning 536 adjectives were found and they were categorized under two main titles as descriptive and determinative adjectives and four subtitles as demonstrative, numeral, indefinite and interrogative adjectives.

Together with the names they are used, the sentences related to each category is written on the same line. There are eight tables in this article indicating the frequency of use of adjectives which have been categorized according to their structural properties.

In this way, the frequency of use of the adjectives in Makalat and the nouns they compound with has been revealed and standing with concrete data interpretation opportunity is given.

Keywords: Hacı Bektas Veli, Makalat, Adjectives.

Giriş

Hacı Bektâş-ı Velî Anadolu'ya 13. yüzyılda gelerek gerek sosyal gerekse dinî açıdan ehemmiyetli bir vazife üstlenmiştir. Hz. Ali soyundan oluşu, Ahmet Yesevi ile olan ilişkisi, kerametleri, mutasavvıf oluşu, Arapça ve Farsçaya hâkimiyeti bunların yanında Türk dilinin akışını değiştiren 13. yüzyılın önemli temsilcilerinden biri olması nedeniyle Türk dili ve edebiyatında ayrıcalıklı bir yere sahiptir.

"Hacı Bektâş-ı Velî ilim ve iman ile etrafı aydınlatan Ahmet Yesevi ocağında yetişmiştir. Başta Hacı Bektâş-ı Velî olmak üzere bu ocakta yetişen gönül erleri, Anadolu ve Balkanların Türkleşmesi ve Müslümanlaşmasında olduğu gibi dünyanın pek çok yerinde İslam'ın yayılması ve yaşatılmasında da önemli rol oynamışlardır. Bugün bile dünyanın birçok yerinde bu izleri görmek hâlâ mümkündür." (Yavuzer, 2013, 2232)

Yüzyıllar sonra bile bu izlerin kalıcılığını sağlayan Hacı Bektâş-ı Velî'nin hoşgörü ve sevgi ekseninden ayrılmayan yaşantısı ve eserleridir.

O, insancıl davranarak mümin olmayanları İslâmiyet'e ısındırmaya çalışmış, her türlü ibadeti hoş karşılamış, Ehli Beyt sevgisini aşilayarak Türk diline canlılık vermiş, duaların Türkçe yapılmasını devam ettirerek sohbet toplantılarında ilahiler ve nefesler okunması âdetini sürdürmüştü, şeref ve namusa, din kardeşliğine, insan sevgisine önem vermiş, vatan sevgisi üzerinde durarak Allah için ve yurt savunması için fedakârlık yapılmasını istemiş, şehitliğin manevi derecesini hadislere uygun olarak övmüştür. (Çubukçu, 1987, 213)

* Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ozlem.demirel@inonu.edu.tr

** Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı fatma_koc_1991@hotmail.com

Hacı Bektâş-ı Velî gerek hayat tarzıyla gerekse eserlerinde üzerinde durduğu “eline, beline, diline sahip olmak” öğretisiyle yüzyıllar boyunca bütün insanlığa örnek olmaya devam etmektedir.

Ancak, *hayatı ve ona atfedilen görüşleri hakkında geniş bir literatür meydana getirilmiş olsa da Hacı Bektâş-ı Velî'nin Bektaşilik olarak sistemleştirilmiş görüşlerinin esin kaynağı ve serüveni, Alevilik-Bektaşilik inanç sistemindeki rolü gibi, portresinde henüz aydınlığa kavuşturulmamış pek çok nokta vardır.* (Yazıcı, 2013, 2617-2618)

Hacı Bektâş-ı Velî'yle alakalı bu karanlık noktaları aydınlatmanın ve onu doğru bir şekilde tanımanın, anlamının yolu onun eserlerini tarafsız bir bakış açısıyla idrak edebilmekten geçmektedir.

Hacı Bektâş-ı Velî'nin eserlerinden olan Makâlât ve Velayetname'de geçen birçok olay öğretici ve ders verici nitelikte olup onun hayatını anlamak için bu eserlerin içeriğinin iyi bilinmesi ve yorumlanması gerekmektedir. (Kara, 2016, 221)

Velayetname'de Hacı Bektâş-ı Velî'nin hayatı destansı bir üslupla anlatılırken Makâlât'ta tasavvuf konusu ele alınmaktadır.

Makâlât'ta, Şeriat, Tarikat, Marifet ve Hakikat gibi dört kapıdan, kalp ahvalinden, zahit, arif, muhiplerden bahsedilmekte, anlatılan konu ayet ve hadislerle desteklenerek açıklanmaktadır. (Dönmez, 2017, 44)

Hünkâr Hacı Bektâş-ı Velî Makâlât'ta insanın “ne”den yaratıldığını anlatmış ve onları birtakım gruplara ayırmıştır:

“Hak subhânehü ve teâlâ âdemi dört dürlü nesneden yaratdı ve hem dört guruh kıldı ve hem dördün dört dürlü tâatda kodı ve dört dürlü halleri ve dört dürlü arzuları vardır. İmdi dört dürlü nesneden kim yaratdı evvel topraktan ikinci sudan üçüncü oddan dördüncü yilden. Ve dört guruh kim kıldı.” (Yılmaz, 2007, 44)

Tasavvufî kavramların manevi bir havayla yoğrularak insanlara ders verici bir üslupla ele alındığı Makâlât'ta sıfat ve sıfat gruplarına sıklıkla rastlanmaktadır. Gerek zıtlıkları ifade etmede gerekse nicelik ve nitelik bildirmede kullanılan sıfatlar eser içerisinde bir bütünlük sağlamış ve anlatımı zenginleştirmiştir.

Somut ve soyut ad ve kavramları niteleme, belirtme, yer gösterme, sayı gösterme, sorma gibi çeşitli yönlerden vasıflandıran, sınırlandıran sözcük türü (Korkmaz, 2003, 188) olarak tanımlanan sıfatlar, kullanıcısının duygu dünyası ve düşünce evrenini yansıtır. *Sıfatlar kimi zaman kişilik belirlemede bir ölçek olarak kullanılırken* (Bacanlı, 2009, 262) kimi zaman *bir kuramın temellerini oluşturur* (Elyıldırım, 2017, 141) çoğu zaman ise üslubun belirleyici temel öğelerinden biri olarak kabul edilir.

Bu çalışmanın amacı, Makâlât'ta kullanılan sıfatlardan yola çıkarak tesiri çağları kuşatan Hacı Bektâş-ı Velî'nin bir nebze de olsa üslubu ve iç dünyası hakkında somut verilere ulaşabilmektir.

Çalışmanın Metodolojisi

Çalışmada tarama ve sınıflandırma yöntemi kullanılmıştır. Hacı Bektâş-ı Velî'nin tasavvuf hakkındaki görüşlerinin yer aldığı Makâlât adlı önemli eserinde kullanılan sıfatlar tarama yöntemiyle tespit edilmiştir. İkinci aşamada, elde edilen sıfatlar yapısal özelliklerine göre sınıflandırılmış ve kullanım sıklıkları tablolar halinde gösterilerek sayısal verilerle somut bir şekilde ifade edilmiştir. Böylece söz konusu eserde geçen sıfatlar konusunda tutarlı yorumlar yapılabilmektedir.

A. Niteleme Sıfatları

1. *acı* su : İkinci acı su. M. 15b
2. *acı* su: Bu acı su anun göz yaşdırur. M. 3a
3. *acı* sular: Ve hem acı sular dahi datlu oldı. M. 3a
4. *acı* suyu : Şolok saat ol dağ ditremekden durdı ve hem acı suyu dahi datlu oldı. M. 2b
5. *akıllu* gönüllerde: Akıllu gönüllerde üç yüz altmış altı burc vardır. M. 23a
6. *arı* ehillerdür: Ve dahi selâm ve salavat ol peygamberler ulusına ve mürseller serverine olsun kim dükeli alemi anun dostluğına yaratdı ve dahi ol hazret-i resülün âline ve evlâdına ve ashablarına olsun kim yigrek kavmlerdür ve arı ehillerdür ve selleme teslimen kesirâ. M. 1b
7. *ayruk* yirde: Pes muhiblerün sözi sağlığı adem süreti içindedür, ayruk yirde yirde isteyen nite bulısar. M. 4b
8. *bâki* dervişlük: Bâki dervişlük ezeli ve devlet ebedi. M. 14a
9. *bâki* kelam: Bâki kelâm mübarek ve hayrlu sözler Kuran tefsirinde ve hadis-i nebevide getürür. M. 24b
10. *bi-çâre* kulların: Şükr ü minnet ü sipas ol Tanrı tebareke ve Teâlâ hazretine olsun kim biz biçâre kulların yokdan var eyledi ve dahi bizlere iman ve İslâm ruzı kıldı ve dahi cümle mahlukatın rızkların malum ve maksum kıldı. M. 1b

11. **bi-hisāb** yıllar: Evvel toprak idi, andan suret oldu, andan bi-hisab yıllar yattı. M. 19a
12. **bir surette**: (aynı anlamında): Ve eger bir dürlü toprakdan yaratsa Ademiler dükeli, bir surette olalar idi. M.18b
13. **biregü** diliyle: Mesela biregü diliyle iman getürse ve gönliyle inanmazsa veyahud oşru zekat virmese veyahud Tanrı hükümlerinden birin batıl dutsa veyahud Muhammed Mustafa'ya inkar itse, veyahud al-i evlādun birine nā-hak dise dükeli işledüğü amelleri hebāen mensura olur. M. 10b-11a
14. **biregü** rahman: Zira biregü Rahman ile şeytan seçildüğin bilmeyince kendüyi dahi bilmez. M. 7a
15. **degme** bir adınun: Degme bir adınun yetmiş manisi vardır. M. 17a
16. **degme** bir dizdarun: Pes degme bir dizdarun yüz bin hasadı vardır. M. 11b
17. **degme** bir dizdarun: Degme bir dizdarun yüz bin subaşı vardır. M. 6a
18. **deg-me** dil mi: Degme dil mi yarar beni yad kılmaga ve degme ten mi yarar bana taat kılmaga veya degme taat mı yarar benim marifetüm bilmege. M. 3b
19. **degme** hasadun: Degme hasadun yüz bin çerisi vardır. M. 11b
20. **degme** kalanün: Degme kalanün yüz bin burcu vardır. M. 23a
21. **degme** kez : İlim okunur; ammā degme kez hatırda kalmaz. M. 23a
22. **degme** kişileri: Amma degme kişileri ādeme saymadun her çend ki surette ademdür velakin "bel hüm adall" dūr. M. 7b
23. **degme** lokmayı: Ol secde berekatından anası degme lokmayı yimez olur. M. 22a
24. **degme** masıyyet: Degme taat imana irmez ve giremez, masıyyetdür, degme masıyyet küfre irmez. M. 8a
25. **degme** taat: Degme taat imana irmez ve giremez, masıyyetdür, degme masıyyet küfre irmez. M. 8a
26. **degme** taat mı: Degme dil mi yarar beni yad kılmaga ve degme ten mi yarar bana taat kılmaga veya degme taat mı yarar benim marifetüm bilmege. M. 3b
27. **degme** ten mi: Degme dil mi yarar beni yad kılmaga ve degme ten mi yarar bana taat kılmaga veya degme taat mı yarar benim marifetüm bilmege. M. 3b
28. **derin** denizdür: Dünya bir derin denizdür. M. 3a
29. **dürlü** arzuları: Hak subhanehu ve Teala Ademi dört dürlü nesneden yaratdı ve hem dört gürüh kıldı ve hem dördin dört dürlü taatda kodı ve dört dürlü halleri ve dört dürlü arzuları vardır. M. 2a
30. **dürlü dürlü** azābdan: Bu dünyalık irkenler dürlü dürlü azābdan nite kurtılalar. M. 3a
31. **dürlü dürlü** azāblardan: Pes her kim bu dünyada kendü özin göyündürse yarın āhiretde dürlü dürlü azāblardan kurtuldu. M. 2b
32. **dürlü** fiil: Zirā kim bu on iki dürlü fiil kim zikr olundu birbirine müvekkeldür. M. 6b
33. **dürlü** fiil: Zirā kim bu on iki dürlü fiil marifetün ve hem imanun düşmanlarıdır. M. 6b
34. **dürlü** hâlde: Amma mürid-i mutlak oldur kim, her dürlü hâlde şeyhine niçün diyüp huccet getürmeye. M. 9b
35. **dürlü** hâlini: Ve emma mürid-i mürted oldur kim şeyhinün bir dürlü hâlini göricek derhal yüz döndüre. M. 9b
36. **dürlü** hâlleri: Hak subhanehu ve Teala Ademi dört dürlü nesneden yaratdı ve hem dört gürüh kıldı ve hem dördin dört dürlü taatda kodı ve dört dürlü halleri ve dört dürlü arzuları vardır. M. 2a
37. **dürlü** hikmetlerin: Andan dürlü hikmetlerin bildürdi. M. 15a
38. **dürlü** hilatlar: Çalab celle celalühu bunca dürlü hilatlar ile bezedi ve bunca ulu mertebeler virdi. M. 21a
39. **dürlü** kerāmetler: Sizleri sevdüğüm için bunca dürlü kerāmetler sizlere virdüm. M. 17b
40. **dürlü** nesne: Ve iye ger sekiz dürlüsi dahi bir kişide olsa pes şeytān-ı mutlak ol kimesnedür ve hem şeytānun şeytānluğı hod bu sekiz dürlü nesne ile malüm olur. M. 4a
41. **dürlü** nesneden: Hak subhanehu ve Teala Ademi dört dürlü nesneden yaratdı ve hem dört gürüh kıldı ve hem dördin dört dürlü taatda kodı ve dört dürlü halleri ve dört dürlü arzuları vardır. M. 2a
42. **dürlü** nesneden: İmdi dört dürlü nesneden kim yaratdı evvel toprakdan ikinci sudan üçüncü oddan dördüncü yilden. M. 2a
43. **dürlü** nesneden: Ve hem Çalab Tanrı buyruğına beşaret bu on iki dürlü nesnedür ve hem bu on iki dürlü nesneden birbirine müvekkeldür. M. 6b-6a

44. *dürlü* nesnedür: Ve hem Çalab Tanrı buyruğuna beşaret bu on iki dürlü nesnedür ve hem bu on iki dürlü nesneden birbirine müvekkeldür. M. 6a-6b
45. *dürlü* nesnenün: İmdi bu didüğümüz sekiz dürlü nesnenün birisi bir kişide olsa cümle taatı hebâen mensur olur. M. 4a
46. *dürlü* nesnenün: İmdi key sakınmak gerek kim eğer bu on iki dürlü nesnenün birisi eksik olsa imanı dürüst olmaz. M. 6b
47. *dürlü* nimet: Sonra dürlü nimet eker suvarur, döner yad otlarun yabana bırağur. M. 13b
48. *dürlü* nürdandur: Akl dört dürlü nürdandur. M. 22b
49. *dürlü* toprakdan: Allah tebâreke ve Teâlâ Adem'i altmış dürlü toprakdan yaratdı. M. 18b
50. *dürlü* toprakdan: Ve eğer bir dürlü toprakdan yaratsa Ademiler dükeli, bir surette olalar idi. M. 18b
51. *dürlü* tâatda: Hak subhânehu ve Teala Ademi dört dürlü nesneden yaratdı ve hem dört gürüh kıldı ve hem dördin dört dürlü taatda kodı ve dört dürlü halleri ve dört dürlü arzuları vardur. M. 2a
52. *dürlü* yıl: Ve hem dünyada dört dürlü yıl var. M. 15b
53. *dürlü* yıl: Ammâ tende dahi dört dürlü yıl vardur. M. 15b
54. *düşmân* iblis: Ve kâfirden katı düşman iblis alyehi'l-la'ne. M. 23b
55. *evvel* gürüh: Evvel gürüh: M. 2a
56. *evvel* makâmı: Evvel makâmı: M. 8a
57. *evvel* sağında: Evvel sağında havf nurı tavafı var. M. 16b
58. *evvel* yıl: Evvel yıl, adı deburdur. M. 15b
59. *evvel* yıl: Evvel yıl, adı câzibdür. M. 15b
60. *geñez* yola: Zira kim Tanrı dostları miskinliği kabul itdiler, ikiligi koyup bir genez yola gitdiler. M. 8b
61. *gerçek* cânlara: Gerçek cânlara bu kadar nutk yiter. M. 18a
62. *güc* işdür: Ammâ bizim katımızda can bişdür veli bu sözi anlamak delim güc işdür. M. 12a
63. *haksız* yire: Haksız yire nimetler yiyüp güvenürsüz. M. 9a
64. *hayrlu* sözler: Bâki kelâm mübârek ve hayrlu sözler Kuran tefsirinde ve hadis-i nebevide getürür. M. 24b
65. *hisâbsuz* savap virmek: Ve dahi sabır kılmak sizden, hisabsuz savap virmek Tanrı'dan. M. 9b
66. *ibretlü* kullarum: İy ibretlü kullarum! M. 17b
67. *kendi* dileğinde: Ve emma mürid-i mecazi oldur kim zahirde şeyhi dileğinde ola ve batında kendi dileğinde ola. M. 9b
68. *kendü* aybın: Ve kendü aybın gözlemeyüp ayruklar aybın gözlemekdür. M. 24a
69. *kendü* bilülerine: Pes zâhidlerün taatı dün gün Tanrı'yı zikr itmekdür ve hem Bismillah yâd kılmakdur ve hem havf recâdur ve dünya arzuların terk itmekdür, ahret için ve hâlleri kendü bilülerine hoşnud olmuşlardır. M. 3a
70. *kendü* fazlumla: Kaçan kıyâmet günü ola, günâhlarınız yabana bırağam, kendü fazlumla kulluğunuzı afv denizine koyam, âlemlere gösterem. M. 14a
71. *kendü* hazinemsen: Hak subhânehu ve Teâlâ kendü lafzıyla uçmak içinde kendü hazinemsen didi. M. 19a
72. *kendü* kudretimle: Ol kakduğun göğüs benim hazinemdür, kendü kudretimle doldursam gerekdür. M. 19a
73. *kendü* lafzıyla: Hak subhânehu ve Teâlâ kendü lafzıyla uçmak içinde kendü hazinemsen didi. M. 19a
74. *kendü* murâdların: Latife-i garâib ü acâyib budur kim ârifler cân virmezler ta hatta kendü murâdların görmeyince. M. 5b
75. *kendü* varluğın: Andan padişah, kullarına kendü varuğın bildürdi. M. 14b
76. *koyı* su: Üçüncü koyu su. M. 15b
77. *kuru* baş: Andan bir kuru baş diker ortasında, yimişi tamam olıcak anı dahi yabana atarlar. M. 13b
78. *kutlu* gün: Zihi kutlu gün diyüp ol çiçekleri direrler. M. 5a
79. *latif* kohular: Bugün ne latif kohular geldi dirler. M. 5a
80. *latif* kohusundan: Üçüncü kat gök arası ud kohusundan dolar. M. 5a
81. *latif* kul: Zihi latif kul kim Çalap rahmeti birle yad kılar. M. 17b

82. **latif** sözlü: Çün selam ve salavat ol Resulullâh Hazretine ve aline olduktan sonra ol esrar sözlü ve kelecisi tuzlu ve latif sözlü güler yüzlü ve Makâlât ıssı ve şeriat suyu ve tertib-i marifet ve genc-i hakikat ve makam ehli sevmedi cehli ve sahib-i genc-i ulum o kutb-ı malum Sultan Hacı Bektaşî el-horasani - Kaddesallâhu sırrahul aziz- ol din چراغی imân nurunun yağı ve erenlerün durağı böyle beyân kılır kim. M. 1b
83. **latif** şahıs: Andan Adem sağ yanına bakdı, üç latif şahıs gördi. M. 19b
84. **marifetlü** cân: Marifetlü cân erenler canıdır. M. 12a
85. **marifetlü** gönül: Zira marifetlü gönül benüm hazinemdir. M. 23a
86. **marifetlü** gönüllerün: Ve marifetlü gönüllerün bekçisi benven. M. 23a
87. **marifetlü** gönüllerün: Velâkin marifetlü gönüllerün nuru arşdan yücedür. M. 23a
88. **marifetsiz** cân: Marifetsiz cân hayvanlar canıdır. M. 12a
89. **muteber** ruhların: Ve hem ol pâdişâh-ı âlem Tanrı İslâm ehlinün ol muteber ruhların âhiretde merhûm ve mağfûr kıldı. M. 1b
90. **mübârek** sözler: Bâki kelâm mübârek ve hayrlu sözler Kuran tefsirinde ve hadis-i nebevide getürür. M. 24b
91. **nâ-reside** oğlana: Evvel nâ-reside oğlana, ikinci uyuyana, üçüncü mecnûna. M. 13a
92. **sâfi** su: Evvel sâfi su. M. 15b
93. **sag** ayağın: Altıncı gün sağ ayağın yaradur. M. 21b-22a
94. **sag** elleriyle: Ol iki su dağılır, karışdururlar, yoğururlar, kırk gün sağ elleriyle debredirler, alaka olur. M. 21b
95. **sag** elleriyle: Yine sağ elleriyle alup kırk gün debredürler. M. 21b
96. **sag** kolıyla: İkinci gün şehâdet barmağın yaradur sağ kolıyla. M. 21b
97. **sag** kulagında: Ve yüregün sağ kulağında yedi kala vardur ve her kalada hak subhânehu ve Teâlâ bir dizdâr müvekkel koyupdur. M. 11b
98. **sag** yanına: Adem sağ yanına bakdı, üç latif şahıs gördi. M. 19b
99. **sevgülü** kullarum: İy sevgülü kullarum! M. 14a
100. **sevgülü** kullarum: Yâ sevgülü kullarum! M. 7a
101. **sol** ayağın: Beşinci gün sol ayağın yaradur. M. 21b
102. **sol** elleriyle: Andan sol elleriyle debredirler, kırk gün mudga olur. M. 21b
103. **sol** eyegüsinden: Ve haberde şöyle gelmişdür kim Hak subhânehu Teâlâ Adem'ün sol eyegüsinden Havva'yı yaratdı. M. 21a
104. **sol** kolıyla: Üçüncü gün başın yaradur sol kolıyla. M. 21b
100. **sol** kulağında: Pes yüregün sol kulağında yeddi kala vardur. M. 6a
101. **sol** yanına: Andan adem sol yanına bakdı. M. 20a
102. **ulu** düşman: Ammâ ulu düşman oldur ki evvel, hevâ ve hevesdür. M. 24a
103. **ulu** düşmandur: Ve hem kâfir ulu düşmandur âdemilere. M. 24a
104. **ulu** kapudur: İmdi halâl ve harâm mısmıl ve murdar kamusı şeriat birle malûm olur zira kim şeriat kapusı ulu kapudur. M. 2a
105. **ulu** kimesnedür: Pes bu üç nesne kimde ki olsa key ulu kimesnedür. M. 22b
106. **ulu** kimselerdür: Bunlar key ulu kimselerdür. M. 7b
107. **ulu** kişidür: Bu üç ilmi bilen key ulu kişidür. M. 14b
108. **ulu** mertebeler: Çalab celle celalühu bunca dürlü hilatlar ile bezedi ve bunca ulu mertebeler virdi. M. 21a
109. **ulu** noksandur: Ve hem dünya sevmek be-gâyet ulu noksandur. M. 24b
110. **ulu** taat: Pes ulu taat 'Ya Rabbi' dimekdür ihlâsıla. M. 5b
111. **yavuz** amelüm: İmdi yavuz hulkum, yavuz amelüm var ise, pes bilün asl aslına döndüğü ve benzedügidür. M. 4b
112. **yavuz** endişe: Ve hem âriflerün hâlleri cümle varlığa deşirülmekdür ve hem yavuz endişe kılmazlar. M. 4a
113. **yavuz** hâlden: Pes kul yavuz hâlden dönicek tevbe viren Çalap kendüsidür. M. 9b

114. *yavuz* hulkum: İmdi *yavuz* hulkum, *yavuz* amelüm var ise, *pes* bilün asl aslına döndüğü ve benzedüğüdür. M. 4b

Niteleme Sıfatları	Kullanım Sıklığı
acı	4
akıllu	1
arı	1
ayruk	1
bâki	2
bi-çâre	1
bi-hisâb	1
bir	1
biregü	2
degme	13
derin	1
dürlü	25
düşmân	1
evvel	5
geñez	1
gerçek	1
güc	1
haksız	1
hayrlu	1
ibretlü	1
kendi	1
kendü	9
koyı	1
kuru	1
kutlu	1
latif	5
marifetlü	4
marifetsiz	1
muteber	1
mübârek	1
nâ-reside	1
sâfi	1
sag	6
sevgülü	2
sol	6
ulu	9
yavuz	4

Tablo 1: Niteleme Sıfatları Kullanım Sıklığı

A.1. Ortaçlarla Kurulan Niteleme Sıfatları

Fiillerin sıfat-fiil ekleriyle birleşerek sıfat görevi üstlendiği sıfatlar aşağıdaki gibidir. “Fiillerden yapılır ancak fiiller gibi fiil çekimine girmezler. İsim çekim ve hal eklerini alabilir, eklendikleri fiile geniş, geçmiş ve gelecek zaman anlamı katabilirler.” (Bayraktar, 2004, 46)

1. *bildügi* yirde: Ve dahi âriflerün er kendü özin bildügi yirde yad kılavuz inşaşallâhu Teâlâ. M. 4a
2. *biten* otı: Pes imdi bir damla süçi kuyuya damladuğičün suyn hep arıtmak gerek ve ol su döküldügi yirde biten otı koyun otladuğičün eti harâm olur. M. 4a
3. *didüğümüz* sekiz dürlü nesnenün: İmdi bu didüğümüz sekiz dürlü nesnenün birisi bir kişide olsa *pes şeytân-ı mutlak* ol kimesnedür ve hem şeytânun şeytânluğı hod bu sekiz dürlü nesne ile malum olur. M. 4a
4. *diyên* kişiye: Pes bu on iki fiil yıkılıp ol on iki nesne yirine yapılmayınca kulam diyên kişiye yol yokdur. M. 6b
5. *döküldügi* yirde: Pes imdi bir damla süçi kuyuya damladuğičün suyn hep arıtmak gerek ve ol su döküldügi yirde biten otı koyun otladuğičün eti harâm olur. M. 4a
6. *dökülen* yerde: ...ve ol su dökülen yerde ot bitse ve ol otu koyun yise ehl-i takva kavlinde ol koyunun eti harâmdur. M. 4a
7. *er olan* kişi: Pes er olan kişi daima gönli şehrin arayı dursa gerek, gâfil olmasa gerek. M. 7b
8. *geldügi* gün: Çünkü cânile akıl geldügi gün menşür olur. M. 22a
9. *gelecek* vâkıaları: Ve birisi başına gelecek vâkıaları yazar. M. 22a

10. *gelen* hareket: Pes suretten evvel gelen hareket ahsurmaktadır. M. 19b
11. *gelen* kelime: Evvel dile gelen kelime budur. M. 19b
12. *kalan* burclar: Güneş günde bir burcdan doğar, kalan burclar mahrûm kalurlar. M. 23a
13. *kalan* ömrümüzü: Peşiman yimek kalan ömrümüzü Hak kulluğuna geçürmek, Safâ'yla Merve arasında benzer. M. 16b
14. *kılduğu* yirde: Pes imdi Adem olanlar kendülerin tiz ulu bileler ve bu resme olan kişilerün amelleri ne idüğün marifet gelüben cânı diri kılduğu yirde yad kılagör inşaallâhu Teâlâ. M. 2a
15. *sevmeyen* ılkılardan: Pes imdi bunları görüp işidüp anlamayan, veyâhud âdemiler dirildüğün dirilmeyen, veyâhud aslın sevmeyen ılkılardan belki dahi keremdür. M. 21a
16. *yaradılmış* nesne: Dördüncü, yaradılmış nesne girü dirildüğüne. M. 17b
17. *yaradılmış* nesneye: Dünyâ içinde yaradılmış nesneye emin olmaktadır. M. 10a
18. *yinen* lokmanun kepeğın: Yinen lokmanun kepeğın daşra bırağur. M. 15b
19. *yinen* lokmayı: Yinen lokmayı kısmet ider. M. 15b

Ortaçlarla Kurulan Niteleme Sıfatları	Kullanım Sıklığı
bildüğü	1
biten	1
didüğümüz	1
diyen	1
döküldüğü	1
dökülen	1
er olan	1
geldüğü	1
gelecek	1
gelen	2
kalan	2
kılduğu	1
sevmeyen	1
yaradılmış	2
yinen	2

Tablo 2: Ortaçlarla Kurulan Niteleme Sıfatları Kullanım Sıklığı

B. Belirtme Sıfatları

B.1. İşaret Sıfatları

1. *bu* acı su: Bu acı su anun gözyaşındır. M. 3a
2. *bu* araya: Şöyle bilgil kim Müsâ peygamber zamânından bir yigit gezerken nâ-gâh bu araya geldi ve bu ayeti okudu: M. 2b
3. *bu* ayet: Bu ayet manisi bil ki ol kadim-i lâ-yezâl buyurur. M. 12b
4. *bu* ayet: Bu ayet manisi milke yiter. M. 17b
5. *bu* ayet: Bu ayet anların hakkında gelmişdür. M. 20b
6. *bu* ayet: Pes bu ayet Tevrat' da ve Zebur' da ve İncil' de ve Furkan' da var mıdır? M. 2b
7. *bu* ayet: İncil' de ve Furkan' da ve Tevrat' da ve Zebur' da dahi bu ayet vardır. M. 2b
8. *bu* ayeti: Şöyle bilgil kim Müsâ peygamber zamanından bir yigit gezerken nâ-gâh bu araya geldi ve bu ayeti okudu: M. 2b
9. *bu* azametler: Pes çünkim bu azametler ademe olur. M. 22a
10. *bu* cihân: Zahiri bu cihân ve batını o cihân. M. 17b
11. *bu* cihân: Velakin bu cihân ahır harab olıserdür. M. 17b
12. *bu* didigümüz sekiz dürlü: İmdi bu didigümüz sekiz dürlü nesnenün birisi bir kişide olsa pes şeytân-ı mutlak ol kimesnedür ve hem şeytânun şeytânlığı hod bu sekiz dürlü nesne ile malûm olur. M. 4a
13. *bu* dirlikden : Bu dirlikden kalalum. M. 12a
14. *bu* dünyâda: Pes her kim bu dünyâda kendü özin göyündürse yarın âhiretde dürlü dürlü azâblardan kurtuldu. M. 2b
15. *bu* dünyâlık: Bu dünyâlık irkenler dürlü dürlü azâbdan nite kurtular. M. 3a
16. *bu* heybeti: Pes İsâ çün kim bu heybeti gördi, ibrete kaldı. M. 3a
17. *bu* ışka: Bu ışka esrimedi. M. 10b

18. **bu** iki söz: Bu iki söz kişilere dostdur. M. 8a
19. **bu** iki söz: Bu iki söz kişilere dostdur. M. 8a
20. **bu** ikisinün: Bu ikisinün arasından bir nur çıkar ve ol nurun şulesinden yedinci kat gök altında yüz bin ve hezāran yüz bin levnen levnen çiçekler biter. M. 5a
21. **bu** ilimler: Pes her kim kendüyi bilse bu ilimler hakikatdür. M. 18a
22. **bu** işleri: Bu işleri tamām kılduk. M. 11b
23. **bu** işler M. 22a: Zirā bu işler ve bu ululuklar ademe can sebebindendür. M. 22a
24. **bu** kadar acâyibler: Pes bu kadar acâyibler ve garâyibler Tanrı Teālānun 'lebbeyk' dimeklüğüyle ve hem ol velinün 'Yā Rabbi' dimeklüğünden kopar ve sühān-ı ilāhi didükleri budur. M. 5b
25. **bu** kadar gözyaşı: Pes bu kadar gözyaşı dökdi, andan suçın bağışladum. M. 9b
26. **bu** kadar nutk: Gerçek cānlara bu kadar nutk yiter. M. 18a
27. **bu** kadar söz: Pes akıl olana bu kadar söz yeter. M. 11b
28. **bu** kadar söz: Bu kadar söz yeter yād kılduk; baki ne kim var Allah bilir. M. 7b
29. **bu** kadar sözlerden: Pes kimün kim Allah'dan nasibi olsa bu kadar sözlerden haber anlaya. M. 5b
30. **bu** kadardur: Bunların dahi gürühü heman bu kadardur. M. 3a
31. **bu** kadardur: Bunların dahi gürühü heman bu kadardur. M. 4b
32. **bu** kapu: Kendü özünüz bildünüzse bu kapu ümid kapusudur. M. 9a
33. **bu** kapu: Sizlere rahmet dokına ve eğer kendünüzün bilmedünüzse bu kapu nevmid kapusudur. M. 9a
34. **bu** kelime: İzzetüm ve celālüm hakkı için seni bu kelime için yaratdum. M. 19b
35. **bu** kırk makāmun: Eğer bu kırk makāmun birisi eksük olursa hakikat tamam olmaz. M. 10b
36. **bu** kırk makāmun: Bu kırk makāmun yigirmisi danuklu ve yigirmisi danuksız. M. 10b
37. **bu** makāma: Bu makāma kim ire. M. 10b
38. **bu** nakdi: İş bu nakdi kim dire. M. 10b
39. **bu** nesnenün: Bu nesnenün nişānı ol olur kim cān işret-i ruhāni sever ve hem işret-i ruhani azād olmak nişānidur. M. 6b
40. **bu** oda M. 5b
41. **bu** on iki dürlü fiil: Zira kim bu on iki dürlü fiil marifetün ve hem imāmun düşmanlarıdır. M. 6b
42. **bu** on iki dürlü fiil: Zirā kim bu on iki dürlü fiil kim zikr olundu, birbirine müvekkeldür. M. 6b
43. **bu** on iki dürlü nesneden: Ve hem Çalab Tanrı buyruğuna beşaret bu on iki dürlü nesnedür ve hem bu on iki dürlü nesneden bir birine müvekkeldür. M. 6a-b
44. **bu** on iki dürlü nesnedür: Ve hem Çalab Tanrı buyruğuna beşaret bu on iki dürlü nesnedür ve hem bu on iki dürlü nesneden bir birine müvekkeldür. M. 6a
45. **bu** on iki dürlü nesnenün: İmdi key sakınmak gerek kim eğer bu on iki dürlü nesnenün birisi eksik olsa imanı dürüst olmaz. M. 6b
46. **bu** on iki fiil: Bu on iki fiil yıkılıp ol on iki nesne yirine yapılmayınca kulam diyen kişiye yol yokdur. M. 6b
47. **bu** pirün: Ve hem bu pirün gözi yaşı çok sulara karışdı. M. 3a
48. **bu** resme: Pes imdi Adem olanlar kendülerin tiz ulu bileler ve bu resme olan kişilerin amelleri ne idüğün marifet gelüben canı diri kılduğu yirde yad kılagör inşaallāhu Teālā. M. 2a
49. **bu** sekiz dürlü nesne: Ve iy eğer sekiz dürlüsü dahi bir kişide olsa pes şeytān-ı mutlak ol kimesnedür ve hem şeytānun şeytānluğı hod bu sekiz dürlü nesne ile malüm olur. M. 4a
50. **bu** sırra: Kim bu sırra irmedi. M. 10b
51. **bu** söz: Kendüzün bilmeyene bu söz hiçdür. M. 12a
52. **bu** sözi: Ammā bizim katımızda cān bişdür veli bu sözi anlamak delim güc işdür. M. 12a
53. **bu** sözleri: Pes her kim bu sözleri anlamadı, kendüyi dahi bilmedi. M. 7a
54. **bu** sözleri: İmdi her kim bu sözleri anlasa Rahmān ile şeytān seçildüğün bilse pes ol kişi kendüyi bilmiş olur. M. 7a
55. **bu** su: Bu su ne için acıdur? M. 2b
56. **bu** ululuklar: Zirā bu işler ve bu ululuklar ademe cān sebebindendür. M. 22a
57. **bu** üç fil: Pes bu üç fil iblis'e ortakdur. M. 24a

58. **bu** üç hassadandır: Pes şeytanun korkduğu bu üç hassadandır ve hem yenildiği bunlarla malûm olur. M. 7b
59. **bu** üç ilmi: Bu üç ilmi bilen key ulu kişidir. M. 14b
60. **bu** üç mani: Bu üç mani kimde kim olsa akıl tamam olur. M. 22a
61. **bu** üç nesne: Pes bu üç nesne kimde ki olsa key ulu kimesnedür. M. 22b
62. **bu** yeddi fiil: Bu yeddi fiil kim söyledün dizdârlardur. M. 6a
63. **bu** yir: Pes bu yir dün gün ağlardı. M. 3a
64. **o** alem: Nitekim ol alem fahrî Muhammed Mustafa buyurur. M. 5b
65. **ol** ârifler: Ol ârifler sultânı Seyyid Sadeddin birkaç beyit buyurur. M. 23a
66. **ol** ârifler: Ol ârifler sultânı ve meşayuhlar madeni Seyyid Sadeddin buyurur. M. 12a
67. **ol** ârifler: Ol ârifler sultânı ve muhakkıklar arslanı Seyyid Sadeddin kerem-i lutfundan birkaç beyit buyurur. M. 10b
68. **ol** azab: Adem uçmak içinde bir azab işledüm ki tamuda ol azâb yok idi. M. 12b
69. **ol** bostan: Ve İbrahim'e od içinde bir bostân virdüm ki ol bostân uçmak içinde yok idi. M. 12b
70. **ol** cân: Ol cân diri kalur. M. 12a
71. **ol** cân: Ol cân kim ışkdan alur. M. 12a
72. **ol** cân: Ten uyuyıcak ol cân uyanur. M. 13a
73. **ol** cihân: Zâhiri bu cihân ve batını o cihân. M. 17b
74. **ol** çiçege: Ol çiçege gül-i reyhân dirler. M. 5a
75. **ol** çiçeği: Kaçan kim velilerden bir veliye vade irse ol çiçeği getirürler, ol veliye kohudurlar ve hem ışkı ana gösterürler, damarlarına yayılır. M. 5a
76. **ol** çiçekleri: Zihî kutlu gün diyüp ol çiçekler direrler. M. 5a
77. **ol** çiçeklerle: Sekiz uçmağın içini ol çiçeklerle bezerler. M. 5a
78. **ol** çiçeklerin: Ta hatta altıncı kat gök arası ol çiçeklerin latif kohusından dolar. M. 5a
79. **ol** çiçeklerün: İllâ kim ol çiçeklerün arasında bir çiçek biter. M. 5a
80. **ol** dağ: Andan ol dağ eyitti. M. 2b
81. **ol** dağ: İllâ kim ol su acı idi ve hem ol dağ dem-be-dem ditrerdi. M. 2b
82. **ol** dağ: Şolok saat ol dağ ditremekden durdı ve hem acı suyu dahi datlu oldı.. M. 2b
83. **ol** dağa: Pes İsa hâl diliyle ol dağa sordı. M. 2b
84. **ol** daşun: Ve ol daşun içinden od çıkar, yanar, tütünü göğe ağar ve odu ocakda kalur. M. 5b
85. **ol** demde: Ol demde padişah-ı alem Tanrısı dükeli canları hazretine arz kıldı. M. 20b
86. **ol** din çırağı: Ol din çırağı iman nûrinun yağı. M. 1b
87. **ol** dizdârlarun: Ve ol dizdârlarun adı bir bir malûmdur. M. 11b
88. **ol** esrâr sözlü: Çün selâm ve salâvât ol Resulullah hazretine ve âline olduktan sonra ol esrâr sözlü ve kelecisi tuzlu ve latif sözlü ve güler yüzlü ve Makâlât ıssı ve şeriat suyu ve tertib-i mârifet ve genc-i hakikat ve makaâm ehli sevmedi... M. 1b
89. **ol** hayyul-kayyum: Ol hayyul-kayyum eyitdi kim: M. 19b
90. **ol** hazret-i resülün: Ve dahi selâm ve salâvât ol peygamberler ulusına ve mürseller serverine olsun kim dükeli almi anun dostluğına yaradı ve dahi ol hazreti resulün aline evlâdına ve ashablarına olsun kim yigerek kavmlerdür ve arı ehillerdür ve selleme teslimen kesirâ. M. 1b
91. **ol** iki su: Ol iki su dağılır, karışdururlar, yoğururlar, kırk gün sağ elleriyle debredirler. M. 21b
92. **ol** kab: Pes su arılığın tahirdür, kangı kaba girerse ol kab gerek kim suya döne pak ola ve hem kendüden ayruk nesne ana benzemez ve levni malûm olur ve hem murdârı taşra birağurlar. M. 3b
93. **ol** kabun :Ol kabun günde on kez daşrasın yursan ta hatta bayağı sücüdür murdârdur ve hem bir kuyuya bir damla süci damsa ol kuyunun suyun bir kezden çıkarsalar, yabana dökseler... M. 3b
94. **ol** kadim-i lâ-yezâl: Bu ayet manisi bil ki ol kadim-i lâ-yezâl buyurur. M. 12b
95. **ol** kadir-i kün fe kün: Ol kadir-i kün fe yekûndan icabet geldi kim. M. 19b
96. **ol** kakdugun göğüs: Ol kakduğun göğüs benüm hazinemdür, kendü kudretünle doldursam gerekdür. M. 19a
97. **ol** kimesnedür: Ve iy eğer sekiz dürlüsü dahi bir kişide olsa pes şeytan-ı mutlak ol kimesnedür ve hem şeytânun şeytânluğı hod bu sekiz dürlü nesne ile malûm olur. M. 4a

98. *ol* kimse: Pes imdi iblisi gördün ve işitdün, kimde ise, *ol* kimse hemân iblisdür. M. 24a
99. *ol* kişi: İmdi her kim bu sözleri anlasa Rahman ile şeytan seçildüğin bilse pes *ol* kişi kendüyi bilmiş olur. M. 7a
100. *ol* kişidür: Devletlü *ol* kişidür kim gafletten cânın uyara. M. 17a
101. *ol* koyunun: ve *ol* su dökülen yerde ot bitse ve *ol* otu koyun yise ehl-i takvâ kavlinde *ol* koyunun eti harâmdır. M. 4a
102. *ol* kulun: *Ol* kulun kabrinden bir avuç toprak getirürler. M. 21b
103. *ol* kutb-ı malûm: ve sahib-i genc-i ulûm *o* kutb-ı malûm Sultân Hacı Bektaşî el-Horâsânî ... M. 1b
104. *ol* kutb-u âlem: *Ol* kutb-u âlem buyurur kim. M. 7b
105. *ol* kutb-u âlem: *Ol* kutb-u âlem buyurur. M. 11b
106. *ol* kuyunun: *Ol* kabun günde on kez daşrasın yursan ta hatta bayağı süçidür murdârdur ve hem bir kuyuya bir damla süçi damsâ *ol* kuyunun suyn bir kezden çıkarsalar, yabana dökseler... M. 3b
107. *ol* muteber ruhların: Ve hem *ol* pâdişâh-ı âlem Tanrı İslâm ehlinün *ol* muteber ruhların ahiretde merhûm ve mağfûr kıldı. M. 1b
108. *ol* nurun: Bu ikisinün arasından bir nûr çıkar ve *ol* nûrun şulesinden yedinci kat gök altında yüz bin ve hezâran yüz bin levnen levnen çiçekler biter. M. 5a
109. *ol* odun ocağı : Ve hem *ol* odun ocağı erenlerün gönlidür. M. 5b
110. *ol* otu : ve *ol* su dökülen yerde ot bitse ve *ol* otu koyun yise ehl-i takvâ kavlinde *ol* koyunun eti harâmdır. M. 4a
111. *ol* pâdişâh-ı âlem-i kadim: *Ol* pâdişâh-ı âlem-i kadim, evvel bize birliğin bildürdi. M. 14a
112. *ol* pâdişâh-ı kerim: Zirâ kim *ol* pâdişâh-ı kerim eydür. M. 9a
113. *ol* pâdişâhven: Ben *ol* pâdişâhven kim yüz bin ve hezâran yüz bin isteyicilerüm vardır. M. 9a
114. *ol* peygamberler: Ve dahi selâm ve salâvât *ol* peygamberler ulusına ve mürseller serverine olsun kim dükeli almi anun dostluğına yarattı ve dahi *ol* hazreti resûlün aline evlâdına ve ashablarına olsun kim yigerek kavmlerdür ve arı ehillerdür ve selleme teslimen kesirâ. M. 1b
115. *ol* resûlallah: ün selâm ve salâvât *ol* Resûlallah Hazretine ve âline oldukdan sonra *ol* esrar sözlü ve kelecisi tuzlu ve latif sözlü ve güler yüzlü ve Makâlât ıssı ve şeriat suyu ve tertib-i mârifet ve genc-i hakikat ve makâm ehli sevmedi cehli ve sahib-i genc-i ulum *o* kutb-ı malûm Sultân Hacı Bektaşî el-Horâsânî ... M. 1b
116. *ol* sebebden: *Ol* sebebden âlem münevver olur. M. 5a
117. *ol* secde berekâtından: *Ol* secde berekâtından anası degme lokmayı yemez olur. M. 22a
118. *ol* su : İllâ kim *ol* su acı idi ve hem *ol* dağ dem-be-dem ditirdi. M. 2b
119. *ol* su: *Ol* su ana rahmine iner, dağılır. M. 21b
120. *ol* su döküldüğü yirde: Pes imdi bir damla süçi kuyuya damladuğün suyn hep arıtmak gerek ve *ol* su döküldüğü yirde biten otı koyun otladuğün eti harâm olur. M. 4a
121. *ol* su dökülen yirde: ve *ol* su dökülen yerde ot bitse ve *ol* otu koyun yise ehl-i takvâ kavlinde *ol* koyunun eti harâmdur. M. 4a
122. *ol* şahs: Andan *ol* şahs eydür. M. 20a
123. *ol* şahs: *Ol* şahs eydür. M. 20a
124. *ol* şahs: *Ol* şahs eydür. M. 20a
125. *ol* şanımı: İşâretüme bakun, *ol* şanımı görün. M. 17b
126. *ol* şehre: Ve hem *ol* şehre sığar ve hem *ol* şehristânda iki sultân var. M. 11b
127. *ol* şehristânda: Ve hem *ol* şehre sığar ve hem *ol* şehristânda iki sultân var. M. 11b
128. *ol* tanrı: Şükr ü minnet ü sipas *ol* Tanrı rebâreke ve Teâlâ Hazretine olsun kim ... M. 1b
129. *ol* tanrıya: *Ol* Tanrı'ya kim âlemleri besleyici dimek olur, her hâl üzerine, didi. M. 19b
130. *ol* velinün: Kaçan kim velilerden birisi 'Yâ Rabbi' dise Hak subhânehu ve Teâlâ 'lebbeyk' âvâzın *ol* velinün kulağına degürür. M. 5a
131. *ol* velinün: *Ol* velinün cânını ışkıla alurlar. M. 5a
132. *ol* velinün: Pes bu kadar acâyibler ve garâyibler Tanrı Teâlânun 'lebbeyk' dimeklügiyle ve hem *ol* velinün 'Yâ Rabbi' dimeklüğinden kopar ve sühân-ı ilâhi dedikleri budur. M. 5b

133. *ol* velinün: Ve ol velinün ‘Ya Rabbi’ dimekligiyle Allah Teâlâ hazretinin ‘lebbeyk’ dimekligi arşda birikür. M. 5a
134. *ol* veliye: Kaçan kim velilerden bir veliye vade irse, ol çiçeği getirürler, ol veliye kohudurlar ve hem ışkı ana gösterürler, damarlarına yayılır. M. 5a
135. *ol* yemişleri: Ol yemişleri derüp dost ve kardaşlar ile yirler, Tanrı’ya şükür kılurlar. M. 13b
136. *ol* yigit: Likin ol yigit kaçan kim, kavluhu Teâlâ: M. 3a

B.1. İşaret Sıfatları	Kullanım Sıklığı
bu	63
ol	73

Tablo 3: İşaret Sıfatları Kullanım Sıklığı

B.2. Sayı Sıfatları

B.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

1. *bir* ardı: ârifler katında her sözün üç yüzi vardır ve bir ardı vardır. M. 3a
2. *bir* asası: Dünyâlukda bir kiçküli ve bir asası ve bir süzeni var idi. M. 3a
3. *bir* avuç: Ol kulun kabrinden bir avuç toprak getirürler. M. 21b
4. *bir* burc: Hergiz bir burc mahrûm kalmaz. M. 23a
5. *bir* burcdan: Güneş günde bir burcdan doğar, kalan burclar mahrûm kalurlar. M. 23a
6. *bir* damla süçi: Ol kabun günde on kez daşrasın yursan ta hatta bayağı süçidür murdardur ve hem bir kuyuya bir damla süçi damsa ol kuyunun suyun bir kezden çıkarsalar, yabana dökseler... M. 3b
7. *bir* damla süçi: Pes imdi bir damla süçi kuyuya damladuğı çün suyun hep arıtmak gerek ve ol su döküldüğü yerde biten oti koyun otladuğıçün eti haram olur. M. 4a
8. *bir* damla: Ol kabun günde on kez daşrasın yursan ta hatta bayağı süçidür murdardur ve hem bir kuyuya bir damla süçi damsa ol kuyunun suyun bir kezden çıkarsalar, yabana dökseler... M. 3b
9. *bir* damla: Pes imdi bir damla süçi kuyuya damladuğıçün suyun hep arıtmak gerek ve ol su döküldüğü yerde biten oti koyun otladuğıçün eti harâm olur. M. 4a
10. *bir* dil: Pes şöyle bilmek gerek kim imân akl üzredür ârifler katında, ammâ marîfet bir dil üzredür. M. 8a
11. *bir* dizdâr: Ve her kalada bir dizdâr müvekkeldür. M. 6a
12. *bir* dizdâr: Ve yüregün sağ kulağında yedi kala vardır ve her kalada Hakk subhânehu ve Teâlâ bir dizdâr müvekkeldür. M. 11b
13. *bir* duâsı: Ve hem uçmakda bir nimet eksük olsa, uçmağum tamâm olmayaydı; dir. M. 9b
14. *bir* dürlü: Ve eğer bir dürlü topraktan yaratsa Ademiler dükeli, bir surette olalar idi. M. 18b
15. *bir* dürlü: Ve emma mürid-i mürted oldur kim şeyhinün bir dürlü hâlini göricek derhal yüz döndüre. M. 9b
16. *bir* evdedür : Ve üçü dahi bir evdedür. M. 8b
17. *bir* gün: Tanrı dostları bir gün tok ve iki gün aç geçerler. M. 8b
18. *bir* kâvilde: Ve dahi bir kâvilde imân sütdür, akıl bekçidür, iblis itdür. M. 8b
19. *bir* kez: Adem aleyhisselâm bir kez buyruk sıdı, iki yüz yıl ağladı ve her dâim bunu okurıdı. M. 9b
20. *bir* kez: Beşinci, peygamberleri yılda bir kez ziyâret iderler, şehidleri her gün ziyâret ederler. M. 24a
21. *bir* kez: Pes sizler dahi yitmiş yıllık günâha bir kez özür dilen avf kılalım; zira kim avf kılıcı benden, dir. M. 9b
22. *bir* kez: Pes şöyle bilün bir kez yanan ayruk yanmaz. M. 2b
23. *bir* kezden : Ol kabun günde on kez daşrasın yursan ta hatta bayağı süçidür murdardur ve hem bir kuyuya bir damla süçi damsa ol kuyunun suyun bir kezden çıkarsalar, yabana dökseler... M. 3b
24. *bir* kiçküli: Dünyâlukda bir kiçküli ve bir asası ve bir süzeni var idi. M. 3a
25. *bir* kişide: İmdi bu didüğümüz sekiz dürlü nesnenün birisi bir kişide olsa cümle tâatı hebâen mensür olur. M. 4a
26. *bir* kişide: Ve iy eğer sekiz dürlüsü dahi bir kişide olsa pes şeytân-ı mutlak ol kimesnedür ve hem şeytânun şeytânluğı hod bu sekiz dürlü nesne ile malûm olur. M. 4a

27. **bir** kişiye: ... Tanrı'nun firis̄telerine inanmak imāndur ve hem bir kişiye üç yüz altmış altı firis̄te müvekkeldür. M. 8b
28. **bir** nimet: Ve hem uçmakda bir nimet eksük olsa, uçmağum tamām olmayadı; dir. M. 9b
29. **bir** özürde: Zirā kim tevbe kılmak peşimanlukdur ve peşimanluğun assısı budur kim günāhı az ola, bir özürde satılır. M. 9b
30. **bir** süzeni: Dünyālukda bir kiçküli ve bir asası ve bir süzeni var idi. M. 3a
31. **bir** zerre günāhı: Birinün bir zerre günāhı yok idi. M. 12b
32. **bir** zerre tāatı: Birinün bir zerre tāatı yok idi. M. 12b
33. **biş** hılat : Mārifet yad geldi ve biş hılat duta geldi. M. 12a
34. **biş** mertebe: Ve hem şehidlerün mertebesi peygamberlerün ertebesinden biş mertebe artukdur. M. 23b
35. **biş** nesne: Tende dahi biş nisne delildür Çalab birligine. M. 17a
36. **doksan** karın: Doksan karın oğlı ve kızı oldı. M. 21a
37. **doksan** karın: Ve doksan karın zürriyeti doğdu. M. 21a
38. **dört biñ** adı: Kurān içinde dört bin adı vardur. M. 17a
39. **dört** dürlü : Akl dört dürlü nürdandur. M. 22b
40. **dört** dürlü arzuları: Hak subhānehu ve Teālā Ademi dört dürlü nesneden yaratdı ve hem dört gürüh kıldı ve hem dördin dört dürlü taatda kodı ve dört dürlü hālleri ve dört dürlü arzuları vardur. M. 2a
41. **dört** dürlü hālleri: Hak subhānehu ve Teālā Ademi dört dürlü nesneden yaratdı ve hem dört gürüh kıldı ve hem dördin dört dürlü tāatda kodı ve dört dürlü hālleri ve dört dürlü arzuları vardur. M. 2a
42. **dört** dürlü nesneden: Hak subhānehu ve Teālā Ademi dört dürlü nesneden yaratdı ve hem dört gürüh kıldı ve hem dördin dört dürlü tāatda kodı ve dört dürlü hālleri ve dört dürlü arzuları vardur. M. 2a
43. **dört** dürlü nesneden: İmdi dört dürlü nesneden kim yaratdı evvel toprakdan ikinci sudan üçüncü oddan dördüncü yilden. M. 2a
44. **dört** dürlü tāatda: Hak subhānehu ve Teālā Ademi dört dürlü nesneden yaratdı ve hem dört gürüh kıldı ve hem dördin dört dürlü tāatda kodı ve dört dürlü hālleri ve dört dürlü arzuları vardur. M. 2a
45. **dört** dürlü yıl: Ammā tende dahi dört dürlü yıl vardur. M. 15b
46. **dört** dürlü yıl: Ve hem dünyāda dört dürlü yıl var. M. 15b
47. **dört** firis̄te: Andan sonra Hak subhānehu dört firis̄te virdi. M. 22a
48. **dört** göz: Hak Teālā ādeme dört göz virdi. M. 13a
49. **dört** gürüh: Hak subhānehu ve Teālā Ademi dört dürlü nesneden yaratdı ve hem dört gürüh kıldı ve hem dördin dört dürlü tāatda kodı ve dört dürlü hālleri ve dört dürlü arzuları vardur. M. 2a
50. **dört** gürüh: Ve dört gürüh kim kıldı. M. 2a
51. **dört** od: Ammā ādemde dört od vardur. M. 15a
52. **dört** od: Ve hem dünyāda dört od var. M. 15a
53. **dört** su: ... dört su var. M. 15b
54. **dört** su: Ammā tende dahi dört su var. M. 15b
55. **dört** yirde: Kābe'ye varanlar dört yirde tavafı vardur. M. 16b
56. **hezārān yüz bin** firis̄telerüm: Dostumu saklayup düşmanlarum helāk kıldum ve hem yüz bin ve hezārān yüz bin firis̄telerüm göyündürdüm. M. 12b
57. **hezārān yüz bin** isteyicilerüm: Ben ol pādīşāhven kim yüz bin ve hezārān yüz bin isteyicilerüm vardur. M. 9a
58. **hezārān yüz bin** levnen levnen çiçekler: Bu ikisinün arasından bir nur çıkar ve ol nürun şulesinden yedinci kat gök altında yüz bin ve hezārān yüz bin levnen levnen çiçekler biter. M. 5a
59. **iki** baş gözi: İki baş gözi ve iki gönül gözi. M. 13a
60. **iki** bostān: Sizlere iki bostan araste kıldı. M.13b
61. **iki** botsān: Sizler de iki bostan sanmanız ki bekçisizdür. M.13b
62. **iki** deniz: Ve ilim yılduzlara benzer ve hem dünyāda iki deniz var. M.16a
63. **iki** firis̄te: Andan Allah Teālā fermanıyle iki firis̄te varurlar. M. 21b
64. **iki** gönül gözi: İki baş gözi ve iki gönül gözi. M.13a

65. *iki* gün: Tanrı dostları bir gün tok ve iki gün aç gezerler. M. 8b
66. *iki* kez: Anlar iki kez 'la' didiler; kâfirin doğdı ve kâfirin dirildi ve kâfirin öldi. M. 20b
67. *iki* kez: Anlar iki kez beli didiler; müslimin dirildiler ve müslimin doğdılar ve müslimin öldiler. M. 20b
68. *iki* kez: Anlar iki kez tınmadılar; ılıklardan kemdür, azgunlardır. M. 20b
69. *iki* kez: İki kes Hak subhānehu Teālā: M. 20b
70. *iki* söz: Bu iki söz kişilere dostdur. M. 8a
71. *iki* söz: Bu iki söz kişilere dostdur. M. 8a
72. *iki* su: Ol iki su dağılır, karışdururlar, yoğururlar, kırk gün sağ elleriyle debredirler, alaka olur. 21b
73. *iki* sultān: Ve hem ol şehre sığar ve hem ol şehristānda iki sultān var. M. 11b
74. *iki* yüz yıl: Adem aleyhisselām bir kez buyruk sıdı, iki yüz yıl ağladı ve her dāim bunu okurıdı. M. 9b
75. *kırk* gün: Andan sol elleriyle debredirler, kırk gün mudga olur. M. 21b
76. *kırk* gün: Ol iki su dağılır, karışdururlar, yoğururlar, kırk gün sağ elleriyle debredirler, alaka olur. M. 21b
77. *kırk* gün: Yine sağ elleriyle alup kırk gün debredürler. M. 21b
78. *kırk* makāmda: Kırk makāmda birisi eksük gerekmez. M. 11a
79. *kırk* makāmda: Kul, Çalab Tanrı'ya kırk makāmda irer, dost olur. M. 8a
80. *kırk* makāmun: Bu kırk makāmun yigirmisi danuklu ve yigirmisi danuksız. M. 10b
81. *kırk* makāmun: Kırk makāmun birisi eksük olursa hakikat tamām olmaz. M. 10b
82. *on iki* dürlü nesnedür: Ve hem Çalab Tanrı buyruğına beşaret bu on iki dürlü nesnedür ve hem bu on iki... M. 6a
83. *on iki* dürlü: İmdi key sakınmak gerek kim eğer bu on iki dürlü nesnenün birisi eksik olsa imanı dürüst olmaz. M. 6b
84. *on iki* dürlü: İmdi key sakınmak gerek kim eğer bu on iki dürlü nesnenün birisi eksik olsa imanı dürüst olmaz. M. 6b
85. *on iki* dürlü: Ve Çalab Tanrı buyruğuna beşaret bu on iki dürlü nesnedür ve hem bu on iki M. 6a
86. *on iki* dürlü: Ve Çalab Tanrı buyruğuna beşaret bu on iki dürlü nesnedür ve hem bu on iki M. 6a
87. *on iki* dürlü: Ve Çalab Tanrı buyruğuna beşaret bu on iki dürlü nesnedür ve hem bu on iki dürlü nesneden birbirine müvekkeldür. M. 6a-b
88. *on iki* dürlü: Zirā kim bu on iki dürlü fiil kim zikr olundu, birbirine müvekkeldür. M. 6b
89. *on iki* dürlü fiil: Zira kim bu on iki dürlü fiil marifetün ve hem imanun düşmanlarıdır. M. 6b
90. *on iki* fiil : Pes bu on iki fiil yakılıp ol on iki nesne yirine yapılmayınca kulam diyen kişiye yol yokdur. M. 6b
91. *on iki* nesne: Pes bu on iki fiil yakılıp ol on iki nesne yirine yapılmayınca kulam diyen kişiye yol yokdur. M. 6b
92. *on* kez: Ol kabun günde on kez daşrasın yursan ta hatta bayağı sücüdür murdārdur ve hem bir kuyuya bir damla süci damsa ol kuyunun suyn bir kezden çıkarsalar, yabana dökseler... M. 3b
93. *on* kızı: On oğlı ve on kızı oldı. M. 21a
94. *on* oğlı : On oğlı ve on kızı oldı. M. 21a
95. *sekiz* dürlü nesne: Ve iy eğer sekiz dürlüsü dahi bir kişide olsa pes şeytān-ı mutlak ol kimesnedür ve hem şeytānun şeytānluğı hod bu sekiz dürlü nesne ile malūm olur. M. 4a
96. *sekiz* dürlü nesnenün: İmdi bu didüğümüz sekiz dürlü nesnenün birisi bir kişide olsa cümle taatı hebāen mensur olur. M. 4a
97. *sekiz* dürlüsü: Ve iy eğer sekiz dürlüsü dahi bir kişide olsa pes şeytān-ı mutlak ol kimesnedür ve hem şeytānun şeytānluğı hod bu sekiz dürlü nesne ile malūm olur. M. 4a
98. *sekiz* kala: Ve hem sekiz kala vardır. M. 23a
99. *sekiz* uçmağun: Sekiz uçmağun içini ol çiçeklerle bezerler. M. 5a
100. *üç* ilmi: Bu üç ilmi bilen key ulu kişidür. M. 14b
101. *üç* bed şahs: Üç bed şahs görđi. M. 20a
102. *üç* dostum: Ammā benüm üç dostum vardır. M. 4b

103. **üç** dürlüdür: Pes imdi mürid üç dürlüdür. M. 9b
104. **üç** fil: Pes bu üç fil iblise ortakdur. M. 24a
105. **üç** hasakisi: Ve hem aklun üç hasakisi vardır. M. 7b
106. **üç** hassadandır: Pes şeytânun korkduğu bu üç hassadandır ve hem yenildiği bunlarla malûm olur. M. 7b
107. **üç** karanlığı: Haberde şöyle gelmişdir ki; Çalab Tanrı üç karanlığı üç nesne ile aydın kıldı. M. 22b
108. **üç** kişi: Üç kişi üç nesneye söykendi. M. 6b
109. **üç** kişiye: Ve dahi üç kişiye kalem yok. M. 13a
110. **üç** latif şahs: Andan Adem sağ yanına bakdı, üç latif şahs gördi. M. 19b
111. **üç** mani: Ammâ bunda üç mani vardır. M. 22a
112. **üç** mani: Bu üç mani kimde olsa akıl tamâm olur. M. 22a
113. **üç** nesne: Haberde şöyle gelmişdir ki; Çalab Tanrı üç karanlığı üç nesne ile aydın kıldı. M. 22b
114. **üç** nesne: Pes bu üç nesne kimde ki olsa key ulu kimesnedür. M. 22b
115. **üç** nesneye: Üç kişi üç nesneye söykendi. M. 6b
116. **üç** yirde: Ve dahi muhibblerün üç yirde assısı vardır. M. 4b
117. **üç** yüzi: ârifler katında her sözün üç yüzi vardır ve bir ardı vardır. M. 3a
- 118.
119. **üç yüz altmış altı** burc: Akıllı gönüllerde üç yüz altmış altı burc vardır. M. 23a
120. **üç yüz altmış altı** firişte: Pes Çalab Tanrı'ya inanmak gerek kim imândur ve buyurduğun dutmak imandur ve yığın didüğinden yığınmak, Tanrı'ya inanmaktır ve hem Tanrı'nun firiştelere inanmak imândur ve hem bir kişiye üç yüz altmış altı firişte müvekkeldür. M. 8b
121. **üç yüz altmış** damarları: Yedinci gün üç yüz altmış damarları yaradır. M. 22a
122. **yeddi** fiil: Bu yeddi fiil kim söyledün dizdârlardır. M. 6a
123. **yeddi** kala: Pes yüregün sol kulağında yeddi kala vardır. M. 6a
124. **yeddi** kat gök: Bu ikisinün arasından bir nür çıkar ve ol nürün şulesinden yedinci kat gök altında yüz bin ve hezâran yüz bin levnen levnen çiçekler biter. M. 5a
125. **yedi** adı: Ve hem gönülün Tazi dilince yedi adı vardır. M. 17a
126. **yedi** deniz: Ve hem dünyâda yedi deniz var gark edici. M. 15a
127. **yedi** kala: Ve yüregün sağ kulağında yedi kala vardır ve her kalada Hakk Subhânehu ve Teâlâ bir dizdar müvekkel koyupdur. M. 11b
128. **yedi** kat gök : Ve hem yedi kat gök var. M. 15a
129. **yedi** katdur : Uş ten dahi yedi katdur. M. 15a
130. **yedi yüz kırk** pâre sünüklerin: Sekizinci gün yedi yüz kırk pâre sünüklerin yaradır. M. 22a
131. **yedi yüz kırk** pâre: Sekizinci gün yedi yüz kırk pâre sünüklerin yaradır. M. 22a
132. **yedi yüz kırk** pâre: Sekizinci gün yedi yüz kırk pâre sünüklerin yaradır. M. 22a
133. **yetmiş iki** milleti: Yetmiş iki milleti milleti ayıblamamaktadır. M. 10a
134. **yetmiş** manisi: Degme bir adınun yetmiş manisi vardır. M. 17a
135. **yetmiş** yılluk kal u kil: Pes tasarruf eyledük yetmiş yılluk kal u kil daviyi bir saat münacat ile beraber geldi. M. 7a
136. **yigirmi** güne: Şöyle korlar, yatur, ta hatta yigirmi güne deyin. M. 21b
137. **yitmiş** yıllık günâha : Pes sizler dahi yitmiş yıllık günâha bir kez özür dilen afv kılayım; zira kim afv kılıcı benden, dir. M. 9b
138. **yitmiş** yıllık: Pes sizler dahi yitmiş yıllık günâha bir kez özür dilen afv kılayım; zira kim afv kılıcı benden, dir. M. 9b
139. **yitmiş** yıllık: Ve dahi yitmiş yıllık günâha özür dilemek sizden, kabûl kılmak Tanrı'dan. M. 9b
140. **yitmiş** yılluk günâha: Ve dahi yitmiş yıllık günâha özür dilemek sizden, kabûl kılmak Tanrı'dan. M. 9b
141. **yüz bin biñ** ademi :Ve hem yüz bin ademi yarlığadum. M. 12b
142. **yüz biñ** burcı: Degme kalanün yüz bin burcı vardır. M. 23a
143. **yüz biñ** çerisi: Degme hasadun yüz bin çerisi vardır. M. 11b

144. *yüz biñ* hasadı: Pes degme bir dizdârun yüz bin hasâdı vardır. M. 11b
145. *yüz biñ* isteyicilerüm: Ben ol pâdişâhven kim yüz bin ve hezâran yüz bin isteyicilerüm vardır. M. 9a
146. *yüz biñ* levnen levnen çiçekler: Bu ikisinün arasından bir nûr çıkar ve ol nûrun şulesinden yedinci kat gök altında yüz bin ve hezâran yüz bin levnen levnen çiçekler biter. M. 5a
147. *yüz biñ* subaşı: Degme bir dizdârun yüz bin subaşı vardır. M. 6a
148. *yüz bin yigirmi dört* kıl: Dokuzuncu gün yüz bin yigirmi dört kıl yaradır. M. 22a
149. *yüz biñ yigirmi dört* kıl: Dokuzuncu gün yüz bin yigirmi dört kıl yaradır. M. 22a
150. *yüz biñ* yigirmi dört kıl: Dokuzuncu gün yüz bin yigirmi dört kıl yaradır. M. 22a

B.2.1. Asıl Sayı Sıfatları	Kullanım Sıklığı
bir	32
biş	3
doksan	2
dört	17
dört biñ	1
hezârân yüz bin	3
iki	16
kırk	7
on	3
on iki	10
sekiz	5
üç	18
üç yüz altmış	1
üç yüz altmış altı	2
yeddi, yedi	8
yedi yüz kırk	3
yetmiş, yitmiş	6
yigirmi	1
yüz biñ	7
yüz biñ yigirmi	3
dört	

Tablo 4: Asıl Sayı Sıfatları Kullanım Sıklığı

B.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

1. *beşinci* cân: Ammâ cân anun için dirler, zira kim dördüncü can mârifetdür ve beşinci cân ışkdur. M. 5a
2. *beşinci* dizdârun adı: Beşinci dizdârun adı perhizkârluktur. M. 11b
3. *beşinci* gün: Beşinci gün sol ayağın yaradır. M. 21b
4. *beşinci* hilat: Evvel ilhâm, ikinci hilat fehm, üçüncü hilat ışk, dördüncü hilat şevk, beşinci hilat mahabbet. M. 12a
5. *beşinci* kat: Beşinci kat gök arası anber kohusundan dolar. M. 5a
6. *beşinci* makâm: beşinci makâm: M. 9a
7. *beşinci* makâm: beşinci makâm: M. 9b
8. *beşinci* makâmı: beşinci makâm: M. 10a
9. *beşinci* makâmı: beşinci makâmı: M. 10a
10. *dokuzuncu* makâmı: dokuzuncu makâmı: M. 10b
11. *dokuzuncu* makâmı: dokuzuncu makâmı: M. 10a
12. *dokuzuncu* makâmı: dokuzuncu makâmı: M. 10a
13. *dokuzuncu* gün: Dokuzuncu gün yüz bin yigirmi dört kıl yaradır. M. 22a
14. *dokuzuncu* makâm: dokuzuncu makâm: M. 9b
15. *dördüncü* dizdârun adı: Dördüncü dizdârun adı sabrdur. M. 11b
16. *dördüncü* gürüh: Ama dördüncü gürüh: M. 4a
17. *dördüncü* hilat: Evvel ilhâm, ikinci hilat fehm, üçüncü hilat ışk, dördüncü hilat şevk, beşinci hilat mahabbet. M. 12a
18. *dördüncü* kat: Dördüncü kat gök arası mişg kohusundan dolar. M. 5a
19. *dördüncü* yıl: Dördüncü yıl, adı dafiâdur. M. 15b
20. *dördüncü* yıl: Dördüncü yıl, adı şimâldür. M. 15b

21. *dördüncü* yilden: İmdi dört dürlü nesneden kim yarattı evvel topraktan ikinci sudan üçüncü oddan dördüncü yilden. M. 2a
22. *dördüncü* cān: Amma cān anun için dirler, zirā kim dördüncü cān mārifetdür ve beşinci cān ışkdur. M. 5a
23. *dördüncü* cān: Dördüncü cān mārifetdür. M. 13b
24. *dördüncü* makām: dördüncü makām. M. 9a
25. *dördüncü* makāmı : dördüncü makāmı: M. 10a
26. *dördüncü* makāmı: dördüncü makāmı: M. 10a
27. *dördüncü* makāmı: Ve dahı tarikatun dördüncü makāmı mücāhedede göyünmekdür. M. 9b
28. *ikinci* cāna: İkinci cāna ekl ü şürb dirler. M. 13a
29. *ikinci* dizdārun: İkinci dizdārun adı cömerdlükdür. M. 11b
30. *ikinci* gün: İkinci gün şehādet barmağın yaradur sağ kolıyla. M. 21b
31. *ikinci* gürüh: Ammā ikinci gürüh. M. 2b
32. *ikinci* hasākisi: İkinci hasākisi utanmakdur. M. 7b
33. *ikinci* hilat :Evvel ilhām, ikinci hilat fehmi, üçüncü hilat ışk, dördüncü hilat şevk, beşinci hilat mahabbet.M. 12a
34. *ikinci* kat: İkinci kat gök arası gül kohusından dolar. M. 5a
35. *ikinci* makām: Amma tarikatun ikinci makāmı mürid olmakdur. M. 9b
36. *ikinci* makām: ikinci makām. M. 9a
37. *ikinci* makāmı: İkinci makāmı: M. 10a
38. *ikinci* makāmı: İkinci makāmı: M. 10a
39. *ikinci* yıl: İkinci yıl, adı sabadur. M. 15b
40. *ikinci* yıl: İkinci yıl, adı hazimdür. M. 15b
41. *onbirinci* makām: onbirinci makām. M. 10a
42. *onuncu* gün: Ve onuncu gün cān girdi. M. 22a
43. *onuncu* makām: onuncu makām. M. 9b
44. *onuncu* makāmı: onuncu makāmı: M. 10b
45. *onuncu* makām: onuncu makām. M. 10a
46. *onuncu* makām: onuncu makāmı. M. 10a
47. *sekizinci* gün: Sekizinci gün yedi yüz kırk pare sünüklerin yaradur. M. 22a
48. *sekizinci* makām: sekizinci makām. M. 9b
49. *sekizinci* makāmı: sekizinci makāmı hırkadur, zenbildür ve mikrasdur ve seccadedür ve subhādur ve ibretdür ve hidāyetdür. M. 9b
50. *sekizinci* makāmı: sekizinci makāmı. M. 10a
51. *sekizinci* makāmı: sekizinci makāmı. M. 10b
52. *üçüncü* cāna: Üçüncü cāna ruhāni dirler. M. 13a
53. *üçüncü* gün: Üçüncü gün başın yaradur sol kolıyla. M. 21b
54. *üçüncü* kat: Üçüncü kat gök arası ud kohusından dolar. M. 5a
55. *üçüncü* makāmı: Emma tarikatun üçüncü makāmı saç gidermekdür ve libas döndürmekdür. M. 9b
56. *üçüncü* yıl: Üçüncü yıl, adı kassāmdur. M. 15b
57. *üçüncü* yıl: Üçüncü yıl, adı cenūbdür. M. 15b
58. *üçüncü* cān: üçüncü cān beyān kılındı. M. 13b
59. *üçüncü* dizdārun: üçüncü dizdārun adı ud ü hayādur. M. 11b
60. *üçüncü* gürüh: Üçüncü gürüh. M. 3a
61. *üçüncü* hasākisi: Üçüncü hasākisi kanaātudur. M. 7b
62. *üçüncü* hilat: Evvel ilhām, ikinci hilat fehmi, üçüncü hilat ışk, dördüncü hilat şevk, beşinci hilat mahabbet. M. 12a
63. *üçüncü* makām: üçüncü makām. M. 9a
64. *üçüncü* makāmı: üçüncü makāmı. M. 10a
65. *üçüncü* makāmı: üçüncü makāmı. M. 10a

66. *üçüncü* mecnûna: Evvel nâ-reside oğlana, ikinci uyuyana, üçüncü mecnûna. M. 13a
67. *yedinci* dizdârun adı: Yedinci dizdârun adı edebdür. M. 11b
68. *yedinci* gün: Yedinci gün üç yüz altmış damarları yaradur. M. 22a
69. *yedinci* makâm: Yedinci makâm ümid dutmakdur. M. 9b
70. *yedinci* makâm: Yedinci makâm. M. 9a
71. *yedinci* makâmı: Yedinci makâmı.: M. 10a
72. *yedinci* makâmı: Yedinci makâmı: M. 10b

B.2.2. Sıra Sayı Sıfatları	Kullanım Sıklığı
beşinci	9
dokuzuncu	5
dördüncü, dördüncü	13
ikinci	13
onbirinci	1
onuncu	5
sekizinci	5
üçüncü, üçüncü	15
yedinci	6

Tablo 5: Sıra Sayı Sıfatları Kullanım Sıklığı

B.3. Belirsizlik Sıfatları

1. *bir* adınun: Degme bir adınun yetmiş manisi vardır. M. 17a
2. *bir* azab: Adem uçmak içinde bir azâb işledüm ki tamuda ol azâb yok idi. M. 12b
3. *bir* bostân: Ve İbrâhim'e od içinde bir bostân virdüm ki ol bostân uçmak içinde yok idi. M. 12b
4. *bir* çiçek: İllâ kim ol çiçeklerün arasında bir çiçek biter. M. 5a
5. *bir* dağ dibine: Nitekim İsâ peygamber teferrüde yürürken bir dağ dibine geldi. M. 2b
6. *bir* derin denizdür: Dünyâ bir derin denizdür. M. 3a
7. *bir* genez yola: Tanrı dostları miskinliği kabul itdiler, ikiligi koyup bir genez yola gitdiler. M. 8b
8. *bir* günahkârı: Ve eğer âsilerden bir günahkârı yarğılamadan kosam rahmetüm belürmeyeydi, dir. M. 9b
9. *bir* hazinedür: Mesela imân bir hazinedür. M. 8a
10. *bir* kaba: Eğer inanmazsan bir kaba süçi koy ve ağzın berk it, deniz içinde koy. M. 3b
11. *bir* kimesne: Bir kimesne bostân ekse evvel divarın eyler. M. 13b
12. *bir* kimesne: Bir kimesne Hz. Ali'ye sual itdi. M. 16a
13. *bir* kimesne: Bir kimesne şeker yimedük olsa adın işitmekle ne haberi vardır. M. 13b
14. *bir* kuru baş: Andan bir kuru baş diker ortasında, yimişi tamam olıcak anı dahi yabana atarlar. M. 13b
15. *bir* kuyuya: Ol kabun günde on kez daşrasın yursan ta hatta bayağı süçüdür murdârdur ve hem bir kuyuya bir damla süçi damsa ol kuyunun suyun bir kezden çıkarsalar, yabana dökseler M. 3b
16. *bir* nur: Bu ikisinün arasından bir nür çıkar ve ol nûrun şulesinden yedinci kat gök altında yüz bin ve hezâran yüz bin levnen levnen çiçekler biter. M. 5a
17. *bir* pir: Benüm içümde bir pir vardır. M. 2b
18. *bir* pulâd demiri: Ve bir pulâd demiri daşa ururlar. M. 5b
19. *bir* şehristândur: Gönül bir şehristândur. M. 11b
20. *bir* uğrıdur: İblis bir uğrıdur. M. 8a
21. *bir* veliye: Kaçan kim velilerden bir veliye vade irse, ol çiçeği getirürler, ol veliye kohudurlar ve hem ışkı ana gösterürler, damarlarına yayılır. M. 5a
22. *bir* yigit: Şöyle bilgil kim Mûsâ peygamber zamânından bir yigit gezerken nâ-gâh bu araya geldi ve bu ayeti okudı. M. 2b
23. *bir* yıl: Kaçan er ile avrat suyu birirse arşdan bir yıl eseri gelür. M. 21b
24. *bir* zamân: Üstine geldi, bir zamân bakdı, yürüdü, gögsin kakıdı, eyitdi. M. 19a
25. *birkaç* beyit : Ol ârifler sultanı Seyyid Sadeddin birkaç beyit buyurur. M. 23a

26. *birkaç* beyit: Ol ârifler sultânı ve muhakkıklar arslanı Seyyid Sadeddin kerem-i lütfından birkaç beyit buyurur. M. 10b
27. *bunca dürlü* hilatlar : Çalab celle celâluhü bunca dürlü hilatlar ile bezedi ve bunca ulu mertebeler virdi. M. 21a
28. *bunca dürlü* kerametler: Sizleri sevdüğüm için bunca dürlü kerametler sizlere virdüm. M. 17b
29. *bunca* firîşteler: Pes bunca firîşteler arasında edebisizlik idersin ve senün gibi kişi katında itmezsin, kanı firîştelerine inandığun? M. 8b
30. *bunca* hilat: Ve dahi ademe bunca kerâmet ve bunca hilat Çalab Tanrı dükeli akıl berekâtından virdi. M. 22b
31. *bunca* kerâmet: Ve dahi ademe bunca kerâmet ve bunca hilat Çalab Tanrı dükeli akıl berekâtından virdi. M. 22b
32. *bunca* nür: Ve dahi bunca nür ile bezedi. M. 21a
33. *bunca* nutk: Ve bunca nutk sizünle areste kıldum. M. 18a
34. *bunca* şeytan fili: Pes vay sana kim içinde kin, hased, buhl, tama, öyke ve gıybet ve kakhaha ve masharaluk ve bunca şeytân fili olduğün suya yunup nite arınasın. M. 4a
35. *bunca ulu* mertebeler: Çalab celkle celâluhü bunca dürlü hilatlar ile bezedi ve bunca ulu mertebeler virdi. M. 21a
36. degme *bir* dizdârun: Degme bir dizdârun yüz bin subaşısı vardır. M. 6a

B.3. Belirsizlik Sıfatları	Kullanım Sıklığı
<i>bir</i>	25
<i>birkaç</i>	2
<i>bunca</i>	9

Tablo 6: Belirsizlik Sıfatları Kullanım Sıklığı

B.4.Soru Sıfatları

1. *kangı* kaba: Pes su arılığı tâhirdür, kangı kaba girerse ol kab gerek kim suya döne pāk ola ve hem kendüden ayruk nesne ana benzemez ve levni malûm olur ve hem murdârı taşra birağurlar. M. 3b
2. *kangı* kitâbda: Kangı kitâbda buyurur kim bunların birisi imân ehlinün içinde ola? M. 8b
3. *nice* kâfir: Pes bir nice kâfir din düşmanıdır. M. 23b
4. *nice* kâfir: Ve bir nice kâfir mâl düşmanıdır. M. 23b
5. *nice* kâfir: Ve bir nice kâfir ten düşmanıdır. M. 23b

B.4. Soru Sıfatları	Kullanım Sıklığı
<i>kangı</i>	2
<i>nice</i>	3

Tablo 7: Soru Sıfatlarının Kullanım Sıklığı

Sonuç

1. Eserde tespit ettiğimiz sıfatların istatistik açıdan bilgileri aşağıdaki tabloda gösterilmiş olup toplam 538 sıfat tespit edilmiştir.

NİTELEME SIFATLARI	138
İŞARET SIFATLARI	136
SAYI SIFATLARI	221
BELİRSİZLİK SIFATLARI	36
SORU SIFATLARI	5
TOPLAM	536

Tablo 8: Sıfatların Kullanım Sıklığı

2. Sayı bakımından kullanım sıklığı en yoğun olan sıfatlar sayı sıfatlarıdır. Sayı sıfatları içerisinde 32 kullanım sıklığıyla "bir", 18 kullanım sıklığıyla "üç" en fazla kullanılan sayılardır. "Bir" sayı sıfatının en fazla tamlama oluşturduğu isimler ise "kez" ve "damla"dır: "Bir kez": 5, "bir damla": 4 defa kullanılmış olup az olanı küçümsemek gerektiği, günahın da svabın da, iyinin de kötünün de az olsa dahi aslının değişmeyeceği vurgulanmak istenmektedir diyebiliriz. Bir damla dahi olsa haram olan haram, pis olan pistir; bir kez dahi olsa tövbe affa mazhar olabilir: "Pes sizler dahi yitmiş yıllık günâha bir kez özür dilen afv

kılayım; zira kim afv kılıcı benden, dir." M. 9b "Pes imdi bir damla süci kuyuya damladuğı çün suyun hep arıtmak gerek ve ol su döküldüğü yirde biten otı koyun otladığüçün eti haram olur." M. 4a

3. Kullanım sıklığı bakımından niteleme sıfatlarının ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Niteleme sıfatları içerisinde 25 tekrar ile "dürlü" ve 13 tekrar ile "değme" sıfatlarının en sık kullanılan sıfatlar olduğu görülmektedir. Kendi içerisinde "dürlü" nün en fazla başına bir sayı sıfatı olarak "dürlü nesne"; "değme" nin ise "değme taat" ve "değme dizdar" şeklinde tamlamalar oluşturduğu görülmektedir. "Değme" sözcüğünün birbirine zıt iki anlamı vardır: Rastgele ve seçkin. "Değme taat" tamlamasında kelime, "rastgele" anlamında kullanılmakta ve gelişigüzel, sıradan olan ibadetlerin insanı bir yere ulaştıramayacağı vurgulanmaktadır: "Degme taat imana irmez ve giremez, masıyyetdür, degme masıyyet küfre irmez." M. 8a, "Degme dil mi yarar beni yad kılmaga ve degme ten mi yarar bana taat kılmaga veya degme taat mı yarar benim marifetüm bilmege." M. 3b

4. İşaret sıfatları iki sayı farkla niteleme sıfatlarını takip etmektedir. Makâlât'ta işaret sıfatı olarak "bu" ve "ol" sıfatlarının kullanıldığı, genellikle saygı gerektiren ve önemli görülen isimlerin "ol", cansız varlıkların ise "bu" sıfatı ile gösterildiği tespit edilmektedir. "Ol" sıfatı kullanım sıklığı bakımından en fazla "çiçek (6), veli(5), dağ(5), su(4)" isimleriyle, "bu" sıfatı ise "ayet (6)" ismiyle tamlama oluşturmaktadır.

Makâlât'ta her kelime olduğu gibi her sıfat da özenle seçilmiş ve anlatılmak istenen rastgele değil belirli bir kural ve sistematik içerisinde ifade edilmiştir. Makâlât'ta kullanılan sıfatlara dayanarak rahatlıkla ifade edebiliriz ki, Hacı Bektâş-ı Velî'nin Makâlât'ında anlatılan tasavvuf, herkesin kendine göre değiştirip yorumlayabileceği bir ilim olmayıp adabı, nizamı, yöntemi olan, sayılarla desteklenen ve en önemlisi Kur'an-ı Kerim kaynaklı bir ilimdir.

KAYNAKÇA

- Bacanlı, Hasan, vd. (2009). Beş Faktör Kuramına Dayalı Bir Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, S. 7(2), s. 261-279.
- Bayraktar, Nesrin, (2004). *Türkçede Füllimsiler*. Ankara: TDK Yayınları.
- Çubukçu, İ. Agah (1987). *Türk - İslâm Kültürü Üzerinde Araştırmalar ve Görüşler*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Dönmez, Mehmet (2017). *Hacı Bektâş-ı Velî'nin Makâlât Eserinin Fert Ve Toplum Açısından İzahı*. Anadolu'da Bir Kurucu Akıl: Hacı Bektâş-ı Velî, Kayseri: İncir Yayıncılık, s. 39-60.
- Elyıldırım, Selma (2017). Edebî Eserlerde Sözcük Seçiminde Belirtelliğin Rolü Üzerine. *Turkish Studie*, S. 12/30, s. 137-151.
- Kara, Bülent (2016). Mutasavvıf Çizgide Bir Hoca: Lokman-ı Perende. *Turkish Studies*, S. 11/13, s.217-228.
- Korkmaz, Zeynep (2003). Gramer Terimleri Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları.
- Yılmaz, Ali, vd. (2007). *Makâlât*, Ankara: Türk Diyanet Vakfı Yayınları.
- Yavuzer, Hasan (2013). Hoşgörü Önderi Hünkâr Hacı Bektaş Velî. *Turkish Studies*, S. 8/8, s. 2225-2237.
- Yazıcı, Mehmet (2013). Tamamlanmamış Tarihi Bir Portre: Hacı Bektaş-ı Velî. *Turkish Studies*, S. 8/9 Summer 2013, s. 2601-2619.